

УДК 811.111'36

DOI 10.31494/2412-9208-2022-1-3-339-347

ENGLISH GRAMMAR – TACTICS OF ADVANCED DISTANT LEARNING

ГРАМАТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ – ТАКТИКИ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ В ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ

Olena PANCHENKO,

Doctor of Philological Sciences,
Professor

epanchenko2017@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2217-5613>

Oles Honchar Dnipro National
University,

✉ 72, Haharyn Av., Dnipro,
49010, Ukraine

Олена ПАНЧЕНКО,

доктор філологічних наук,
професор

Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара

✉ проспект Гагаріна, 72,
Дніпро, 49010, Україна

Original manuscript received: October 28, 2022

Revised manuscript accepted: November 27, 2022

ABSTRACT

Learning grammar of a foreign language was perceived differently by different methodologists at different times. For a long time, the grammar-translation method used to prevail, when learning a foreign language was reduced almost exclusively to mechanical translation of sentences. Proponents of the communicative approach very often give up grammar altogether, replacing the study of rules with the training of several widespread speech patterns. The article is aimed to suggesting some methods of teaching English grammar at the advanced level as a selected subject for one or two terms. The paper partly uses the method of experimental survey and the descriptive method. The experience of teaching grammar of contemporary English at different levels and constant considerations on this issue allow us to conclude that a certain number of students are interested and motivated to study this aspect of a foreign language. Focusing on the unambiguous strategy of teaching this selective discipline – achieving an advanced level of grammar mastering, there is a need to use different tactics according to the level of different groups. The need to organize distance learning in modern conditions, which has arisen objectively and does not depend on the wishes of the teacher or university, nevertheless allows the teacher to use the advantages and opportunities of contemporary information technologies – videos, audio files, online exercises, online testing and many others. The selection of topics for study is carried out taking into consideration such criteria as the results of the student survey, the performance of the entrance test and the teacher's own experience. In the conditions of distance learning, it is possible to choose a variety of modern English grammar textbooks, videos of native speakers with explanations of grammatical phenomena with or without Ukrainian translation, online grammar exercises, etc. The availability of technological support does not exclude work with a teacher and choice of relevant exercises. These exercises can be divided into combined (to establish ties between theory and practice), basic and recreational. The combination of live communication between students and the teacher with the possibilities of contemporary information technologies makes it possible to achieve the strategic goal of providing motivated students with a high level of English grammar knowledge.

Key words. Grammar, advanced study, exercise, strategy, tactics, distant learning.

339

ICV 2021: 85.25

DOI 10.31494/2412-9208-2022-1-3

Вступ. Вивчення граматики іноземної мови протягом століть розвитку методики викладання ніби знаходилося на гойдалці. У певні періоди часу в методиці переважав граMATико-перекладний метод, коли навчання іноземної мови зводилося майже виключно до «граматичного дресирування» і механічного перекладу речень з тим чи тим граматичним явищем. На противагу цьому методу прибічники суто комунікативного підходу дуже часто на практиці взагалі відмовляються від граматики, замінюючи вивчення правил засвоєнням низки розповсюджених мовленнєвих моделей, що, на наш погляд, все ж краще, ніж механічне повторювання *I shall read, we shall read* тощо. Але, як в усьому, має бути певна золота середина.

Як зазначає Ю. Лазуткіна, історія методів викладання іноземних мов, зокрема граматики, найбільш повно досліджена й описана І. Рахмановим. Також історією методики займалися К. Ганшина, І. Грузинська, В. Раушенбах. Окремі розділи історії методів викладені в роботах Н. Гез, Ю. Жлуктенка, Р. Кузнецової, С. Фоломкіної, З. Цвєткової. Серед західних дослідників можна відзначити роботи Ч. Лоува (Charles Lowe), Дж. Річардса і Т. Роджерса, (Richards, Jack C., Rodgers, Theodore). Граматику розуміли по-різному, вона відіграє неоднакову роль не тільки під час навчання рідної або іноземним мовам, але й взагалі в системі освіти окремих країн світу [1].

Короткий огляд наявних напрямів методики викладання іноземної мови в аспекті граматичного матеріалу зводиться до того, що граMATико-перекладний метод, популярний у ХІХ столітті, не передбачав реального іншомовного спілкування. Його послідовники порівнювали мову зі складним механізмом, який можна розібрати на частини, а потім, використовуючи інструкцію, скласти в єдине ціле. Якщо перенести цей принцип на мову, то під окремими частинами маються на увазі слова, а інструкція – це граматичні правила.

Довгий час цей метод успішно використовувався для опанування латини і, безперечно, може, на жаль, використовуватися і в наші дні. Метою навчання за цим методом є читання та переклад текстів рідною мовою. Загальноосвітньою метою є розвиток логічного мислення учнів за допомогою виконання граматичних вправ. Пізніше основні положення цього методу широко використовувалися під час навчання інших мов, що не давало змоги користуватися отриманими знаннями в повсякденному житті.

Комунікативне навчання з'явилося в той час, коли були потрібні серйозні зміни в парадигмі навчання англійської мови. Традиційні методики не відповідали потребам підготовки майбутніх фахівців.

У методиці викладання іноземної мови в школі вивчення граматики не виділяється в самостійний напрямок роботи. Вона вводиться через ситуативно-тематичну організацію освітнього процесу, тобто через практику в мові. Перед учнем на уроці ставиться завдання виразити певну думку або ідею, а граMATика стає лише інструментом її здійснення [2]

Деякі початківці вважають, що досконале вивчення граматики – це єдиний спосіб опанувати іноземну мову на 100%. Насправді дослідження свідчать про протилежне. Поглиблене вивчення граматики може зашкодити розмовним навичкам. Цей розділ мовознавства вважається

надзвичайно складним для запам'ятовування та логічного відтворення. Під час розмови англійською мовою інколи мовцю просто не вистачатиме часу, щоб використовувати всі граматичні конструкції. Величезна кількість правил у голові студента, на думку деяких методистів, лише заважатиме їм підібрати правильні слова та словесні конструкції [5].

Певна кількість викладачів сучасних немовних ЗВО віддають перевагу комплексному застосуванню класичного граматично-перекладного і комунікативного методу, зародженому в 60-х роках минулого століття у європейських, у першу чергу, країнах для якнайшвидшої мовної адаптації іммігрантів з країн, що розвиваються. Цей метод втратив пізніше свою популярність, але зараз знову стає поширеним. Цьому є своє пояснення. Класичний граматико-перекладний метод навчання орієнтований на наукове дослідження мови: він дає поглиблене розуміння граматичної структури, стійкі навички писемного мовлення. Комунікативна методика, яка покладена в основу сучасних мовних курсів, що застосовуються на заняттях і в нашому ЗВО, є прикладною і спрямована на успішний розвиток здібностей до усного професійного спілкування, створює в курсанта додаткову мотивацію до вивчення мови, яка і забезпечує його зацікавленість у заняттях, а значить, свідчить про їх ефективність і результативність. Формальні аспекти мови – граматика, лексика, фонетика – надані в комунікативних контекстах з використанням професійної лексики, щоб у курсантів формувалося безпосереднє уявлення того, як ці форми використовуються в мовленні, а також набуті курсантами вміння застосовувати найбільш поширені мовні засоби в таких видах мовленнєвої діяльності, як аудіювання, читання і письмо, перевага віддається аудіюванню і мовленню. Освітній процес у немовленнєвому ЗВО орієнтований на підготовку майбутніх фахівців до ефективного вирішення завдань комунікативної взаємодії з іноземцями як носіями інших мов і культур, реалізації комплексного системного та комунікативного підходів, які здійснюються шляхом створення навчально-професійних та комунікативно-пізнавальних ситуацій з метою оволодіння курсантами та студентами компонентами іншомовної комунікативної компетенції [2].

Певна кількість методистів-викладачів вважає, що граматику краще вивчати інтуїтивно. В англійськомовних країнах часто використовують спеціальну систему вивчення мови на несвідомому рівні. Яскравим прикладом такої системи є програма *Effortless English*, яка належить її засновникові А. Дж. Ходж. За допомогою цієї програми англійську мову можна вивчати так, як малята вчать говорити, тобто, постійно слухаючи розмови правильною англійською мовою, студент поступово може поповнювати власний словниковий запас та автоматизувати використання граматичних конструкцій [6].

Аналізуючи нетрадиційні технології навчання англійської мови, слід зупинитися на методах деяких відомих сучасних викладачів з величезним багажем знань, які у своїй роботі використовують досить незвичайну форму навчання мови. Наприклад, існує методика О. Драгункіна, чие новаторство в навчанні англійської мови характеризується нестандартним підходом до вивчення практично всіх тем граматики.

Постійне порівняння з рідною мовою полегшує засвоєння матеріалу, при цьому спостерігається, що швидкість засвоєння матеріалу дуже висока. Зазвичай, для засвоєння матеріалу необхідно 10-20 днів. Потім передбачається самостійна робота. Принципове значення має розуміння правильно побудованої структури. Мета заняття – закласти базу, на якій потім відбувається збільшення словникового запасу, вдосконалення граматики. Однак ця методика не приділяє достатньої уваги вимові, що унеможливує засвоєння достатнього обсягу лексичного матеріалу, більша увага приділяється вивченню граматики англійської мови [5].

Підсумуємо, що в методиці виділяють три основні підходи до формування граматичної компетентності: 1. Імпліцитний (без пояснення правил) – з використанням структурного методу – з використанням комунікативного методу. 2. Експліцитний (з поясненням правил) – з використанням дедуктивного методу (від правила до прикладів і вправ) – з використанням індуктивного методу (від прикладів і вправ до формулювання правил). 3. Диференційований (поєднання різних підходів і методів) Наприклад, у початковій школі переважає індуктивний метод, у середній школі – індуктивний та дедуктивний методи, у старшій школі – дедуктивний метод.

Метою нашої статті є запропонувати деякі прийоми навчання граматики англійської мови на поглибленому рівні. Цю дисципліну було запропоновано як вибіркочу в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара, і досить несподівано вона викликала велику зацікавленість студентів різних факультетів, що дало змогу сформувати по 5 груп на два семестри.

Методи та методики дослідження. У роботі використано частково метод експериментального опитування та описовий метод. Як методи навчання, які стали застосовувалися під час викладання поглибленого курсу граматики англійської мови, треба назвати методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи з осмислення й засвоєння нового матеріалу, роботу із застосування знань на практиці та вироблення вмій і навичок, перевірки та оцінювання знань, умій і навичок.

Результати та дискусії. Перш за все, варто зазначити, що студенти, які обрали названу дисципліну, є мотивованими на її вивчення. Значна кількість з них не є майбутніми філологами, серед них – фізики, хіміки, біологи, журналісти та ін., але вони розуміють важливість опанування англійської мови і відчувають нестачу певної граматичної бази. Значна кількість студентів має навички усного мовлення, але від початку не приділяла достатньо уваги граматиці, тому робить помилки, які інколи створюють комічний ефект і заважають адекватному спілкуванню.

Отже, група зібралася. Стратегія викладача зрозуміла та однозначна – надати студентам необхідний обсяг знань. Але тактики для досягнення цієї мети мають бути різними. Перш за все, нагадаємо, що наразі йдеться про дистанційне навчання, за можливості в синхронному режимі, у гіршому випадку – в асинхронному.

Наступним кроком для визначення тактик навчання є вибір пріоритетних граматичних тем. Для цього треба враховувати кілька умов. По-перше, це досвід викладача, який підказує, наприклад, що зіставлення дієслівних моделей з інфінітивом та герундієм є однією з найменш зрозумілих тем для тих, хто вивчає англійську мову. По-друге, це експериментальне опитування учасників групи щодо матеріалу, який вони вважають за потрібне вивчати. Експериментальним ми називаємо таке опитування тому, що далі його підтверджуємо вхідним тестуванням. Отже, по-третє, дуже важливо скласти вхідний тест, який приблизно в обсязі 30-40 пунктів має відбити головні проблеми граматики сучасної англійської мови. Ще раз підкреслимо, що навчати треба сучасної мови, враховуючи нівелювання допоміжних дієслів у першій особі майбутнього часу, поширену заміну форми *have* формою *have got* тощо. Після виконання студентами вхідного тесту виникає можливість визначити ті граматичні теми, які стали причиною більшості помилок.

Отримавши результати з трьох вищеназваних критеріїв, зазначимо, що є теми, так би мовити, поодинокі, на які звернули увагу лише деякі студенти, наприклад, формування часу Continuous або ступені порівняння прикметників. Такі теми можуть бути висвітлені під час консультацій або індивідуальних занять з окремими студентами. Спостерігається також низка тем, які обирає значна кількість студентів і важливість яких підтверджується результатами вхідного тесту. Ця група тем заслуговує на вивчення у другому семестрі з тими студентами, які обрали поглиблене вивчення граматики у двох семестрах. І нарешті, ті теми, які обрано як викладачем, так і студентами і які викликали помилки у вхідному тесті, складають основу адаптованої програми першого семестру.

Наведемо отриманий нами перелік першочергових граматичних тем англійської мови для поглибленого вивчення в одному семестрі. Навчальний план передбачає 56 годин аудиторної роботи (4 години практичних занять протягом 14 тижнів): 1. Артикль. 2. Прийменник. 3. Система часів (теперішній час, минулий час, майбутні дії, пасивний стан, узгодження часів, непряма мова). 4. Неособові форми дієслова (інфінітив, дієприкметник, -ing форми). 5. Модальні слова (особлива увага приділяється використанню модальних дієслів зі значенням вірогідності). 6. асоби вираження умовного способу дії (4 способи).

Наступним етапом розроблення тактик викладання визначених тем в умовах дистанційного навчання є вибір засобів розкриття теми з різним ступенем глибини.

Ми пропонуємо використання кількох засобів пояснення теми, оскільки в студентів переважають різні форми мислення та запам'ятовування. Перш за все, в умовах дистанційного навчання з використанням платформи Teams у команду завантажується значна кількість якісних та різноманітних підручників з граматики англійської мови. Серед них назвемо підручник Г. Верби «ГраMATика сучасної англійської мови», де надано докладне та просте пояснення граматичних тем, яким можуть скористатися студенти з порівняно низьким рівнем володіння граматичними навичками. Більш просунутим та багатим на

різноманітні вправи є підручник Р. Мерфі «Cambridge Essential Grammar in Use». Найбільш відповідними до завдань курсу поглибленого вивчення граматики англійської мови є вищі рівні підручників, авторами яких є В. Еванс та Дж. Дулі «Round up» (рівень 6) та «Grammarway» (рівень 4).

Додаткові вправи за потреби можуть бути взяті з нижчих рівнів цих підручників, які також наявні у вільному доступі. Звісно, можливо також використання багатьох інших видань. Студенти можуть у будь-який час прочитати пояснення до теми, що вивчається. Завданням викладача є зазначити сторінки усіх запропонованих підручників, де викладено пояснення відповідних тем.

Наступним кроком у поясненні тієї чи тієї теми є перегляд відео носія мови з відповідного питання. Наприклад, для пояснення засобів вираження майбутньої дії (не майбутніх часів, а дії, оскільки тут використовуються і теперішні часи, і модальні дієслова тощо) пропонуємо такі відео:

https://www.youtube.com/watch?v=0-6ZBRkZKWI&ab_channel=EnglishwithEmma%C2%B7engVid (пояснення запланованих та незапланованих майбутніх дій);
https://www.youtube.com/watch?v=VDGJEjAmmU4&ab_channel=LearnEasyEnglish (пояснення чотирьох майбутніх часів);
https://www.youtube.com/watch?v=RiwiaoBGRzA&ab_channel=BBCLearningEnglish (7 засобів говорити про майбутнє) тощо.

Далі вважаємо доцільним додати усне пояснення теми викладачем. В умовах дистанційної освіти воно записується на згаданій платформі Teams з метою надання студентам можливості використовувати його в асинхронному режимі. Викладачеві потрібно, перш за все, звернути увагу на деталі, які можуть бути відсутніми в попередньому поясненні.

Наприклад, під час вивчення особливостей вживання часу Future Continuous обов'язково треба акцентувати не лише таке його значення, як дія, що відбувається у певний момент у майбутньому, але також приховане прохання (*Will you be using your computer tonight?*) та позначення рутинної дії в майбутньому (*I will be seeing Jane tomorrow, as we always have dinner together on Fridays*).

За наявності бажано рекомендувати студентам в асинхронному режимі передивитися відео пояснення теми з перекладом українською. Дуже цікавим та результативним є ігрове пояснення теми, яке, на жаль, важко відшукати для всіх проблем.

Прикладом може бути гумористичне шоу «Gameshow. Past Perfect» (за посиланням https://www.youtube.com/watch?v=05HXVE05vjg&ab_channel=BBCLearningEnglish).

Вищеназвані засоби пояснення нового матеріалу можуть комбінуватися в будь-яких варіаціях відповідно до обраної тактики перекладача з урахуванням рівня знань групи.

Наступним кроком для організації оптимальної навчальної роботи з граматики сучасної англійської мови має бути вибір засобів закріплення вивченого матеріалу в континуумі, тобто не лише на одному-двох заняттях, а протягом усього періоду роботи з цією вибірковою дисципліною.

Завданням викладача є скласти набір вправ, потрібний саме для певної групи. І треба зазначити як позитивну рису дистанційного навчання можливість редагувати створений викладачем збірник вправ. Паперовий варіант посібника не може бути швидко адаптований під потреби, що змінюються відповідно до складності теми та рівня підготовки студентів. Відредагований варіант збірника вправ може бути завантажений у команду перед кожним заняттям.

Кількість та складність вправ на закріплення поясненого матеріалу може бути різною. Досвід показує, що під час чотирьох годин, відведених на вивчення граматики щотижня, можна виконати близько десяти різноманітних вправ. Їх можна умовно поділити на 4 групи, або цикли: група вправ, які пов'язують теоретичний та практичний зміст заняття; безпосередньо навчальні тренувальні вправи – «кістяк» заняття; вправи для повторювання раніше вивченого матеріалу; розважальна група вправ, які дають змогу додати емоційного забарвлення заняттю.

Вважаємо доцільним за можливості починати з вправи на встановлення значень певних форм, що дає змогу поєднати теоретичне пояснення і практичне закріплення, наприклад:

Exercise 1. Identify the tenses, then match them to the correct descriptions

1. He runs a large travel agency.	a actions taking place at or around the moment of speaking;
2 The thief enters the room and opens the safe.	b reviews/sports commentaries/dramatic narratives
3 He's working hard these days.	c permanent situations or states

До цієї групи можна також віднести різноманітні формальні вправи на закріплення знань про глибину структуру мови.

Існує безліч тренувальних вправ, серед яких ми надаємо перевагу таким, як розкриття дужок, у яких записано ті чи ті форми, побудова діалогів з використанням граматичних явищ, трансформація речень зі збереженням їх змісту, виправлення помилок тощо.

Улюбленими вправами студентів є різноманітні розважальні, ігрові моменти, які допомагають створити дружню комфортну атмосферу заняття, сприяють активізації різних видів пам'яті. Як приклад, наведемо гру в хрестики-нолики, коли для заповнення комірок може бути використаний будь-який граматичний матеріал, завданням є поставити третю форму неправильного дієслова.

FALL	THINK	LIGHT
BITE	LIE	FEEL
HIT	SINK	LAY

Така вправа може бути легко й швидко організована, базуючись на будь-якій темі (прийменники після дієслів, визначення часів тощо). Значну кількість розважальних вправ, ігор, пісень також пропонує улюб.

Звернемо увагу на те, що на кожному занятті треба не тільки закріплювати щойно вивчений матеріал, але й повторювати попередні складні теми, зокрема ми вважаємо, що вживання прийменників та артиклів варто повторювати на кожному занятті в різних формах. Корисно також використовувати елементи перекладацької діяльності не тільки для фахівців-філологів, але й для студентів інших спеціальностей.

Висновки. Досвід викладання граматики сучасної англійської мови на різних рівнях та постійні міркування щодо цього дають змогу дійти висновку, що певна кількість студентів є зацікавленою і мотивованою з окремого вивчення іноземної мови.

Орієнтуючись на однозначну стратегію викладання цієї вибіркової дисципліни – досягнення високого рівня опанування граматики, виникає потреба застосування різних тактик відповідно до рівня тієї чи тієї групи. Необхідність організації дистанційного навчання в сучасних умовах, яка склалася об'єктивно й не залежить від бажання викладача або ЗВО, все ж надає змогу використовувати переваги та можливості сучасних інформаційних технологій – відео, аудіофайли, виконання вправ онлайн, тестування онлайн та багато інших.

Відбір тем для вивчення здійснюємо з урахуванням таких критеріїв, як результати опитування студентів, виконання вхідного тесту та власного досвіду викладача. В умовах дистанційного навчання можна підібрати різноманітні сучасні підручники граматики англійської мови, відео носіїв мови з поясненнями граматичних явищ з перекладом українською або без нього, онлайн граматичні вправи тощо. Але наявність технологічного забезпечення не виключає роботи з викладачем, від якого залежить відбір релевантних вправ, які можна поділити на поєднувальні (для встановлення зв'язку між теорією та практикою), основні та розважальні.

Отже, поєднання живого спілкування студентів і викладача з можливостями сучасних інформаційних технологій дає змогу досягти стратегічної мети – забезпечити мотивованим студентам високий рівень знань англійської граматики.

Література

1. Лазуткіна Ю. Граматичний аспект вивчення іноземної мови. *Педагогічні науки*. 2014. № 61–62. С. 120–126
2. Мамотюк Н. Основні помилки у вивченні англійської. URL : <https://buki.com.ua/news/osnovni-pomilki-pri-vivcenni-angliiskoyi/> (дата звернення 14.09.2022).
3. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / за ред. К. І. Онищенко. Київ, 1999. 227 с.
4. Русанова Л. І., Сазанова Л. С. Нетрадиційні технології у викладанні англійської мови. 2010. URL : [2WnmMHZnkRZ58KrESIGjHV2-ucBRbDO-%20\(1\).pdf](https://www.researchgate.net/publication/325812582) (дата звернення 25.10.2022)
5. Batstone R. *Grammar*. Oxford University Press, 1995. 148 p.
6. Richards J. C. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press. 2008.

References

1. Lazutkina, Yu. (2014). *Hramatychnyi aspekt vyvchennia inozemnoi movy* [Grammatical aspect of studying a foreign language]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical Sciences*, 61-62, 120-126 [in Ukrainian].
2. Mamotiuk, N. (2022) *Osnovni pomylky u vyvchenni anhliiskoi* [Main mistakes in studying English]. Access mode: URL : <https://buki.com.ua/news/osnovni-pomilki-pri-vivcenni-angliiskoyi/> (date of access 14.09.2022) [in Ukrainian].
3. Onyshchenko, K. I. (ed.) (1999). *Metodyka navchannia inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh* [Methods of teaching foreign languages in comprehensive schools]. Kyiv [in Ukrainian].
4. Rusanova, L. I., Sazanova, L. S. (2010). *Netradytsiini tekhnolohii u vykladanni anhliiskoi movy* [Non-traditional technologies in teaching English]. Access mode: [2WnmMHZNkRZ58KrESIGjHV2-uqBRbDO-%20\(1\).pdf](https://www.researchgate.net/publication/312511112) [in Ukrainian].
5. Batstone, R. (1995). *Grammar*. Oxford University Press. [in English].
6. Richards, J. C. (2008). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press [in English].

АНОТАЦІЯ

Вивчення граматики іноземної мови сприймалося по-різному методистами. Довго переважав граматико-перекладний метод, коли навчання іноземної мови зводилося майже виключно до механічного перекладу речень. Прибічники комунікативного підходу дуже часто на практиці взагалі відмовляються від граматики, замінюючи вивчення правил затреноуванням низки розповсюджених мовленнєвих моделей. Метою статті є запропонувати деякі прийоми навчання граматики англійської мови на поглибленому рівні як вибіркової дисципліни протягом одного або двох семестрів. У роботі використано частково метод експериментального опитування та описовий метод. Досвід викладання граматики сучасної англійської мови на різних рівнях та постійні міркування щодо цього дають змогу дійти висновку, що певна кількість студентів є зацікавленою і мотивованою окремо вивчати цей аспект іноземної мови. Орієнтуючись на однозначну стратегію викладання цієї вибіркової дисципліни – досягнення просунутого рівня опанування граматики, виникає потреба застосування різних тактик відповідно до рівня тієї чи тієї групи. Необхідність організації дистанційного навчання в сучасних умовах, яка склалася об'єктивно і не залежить від бажання викладача або ЗВО, все ж надає змогу використовувати переваги та можливості сучасних інформаційних технологій – відео, аудіофайли, виконання вправ онлайн, тестування онлайн та багато інших. Відбір тем для вивчення здійснюємо з урахуванням таких критеріїв, як результати опитування студентів, виконання вхідного тесту та власного досвіду викладача. В умовах дистанційного навчання можливо підібрати різноманітні сучасні підручники граматики англійської мови, відео носіїв мови з поясненнями граматичних явищ з перекладом українською або без нього, онлайн граматичні вправи тощо. Наявність технологічного забезпечення не виключає роботи з викладачем, від якого залежить відбір релевантних вправ. Ці вправи можна поділити на поєднувальні (для встановлення зв'язку між теорією та практикою), основні та розважальні. Поєднання живого спілкування студентів і викладача з можливостями сучасних інформаційних технологій дає змогу досягти стратегічної мети – забезпечити мотивованим студентам високий рівень знань англійської граматики.

Ключові слова: граMATика, поглиблене вивчення, вправа, стратегія, тактика, дистанційне навчання.